

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF AKSARAY UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

dergipark.gov.tr/aksarayiibd

Araştırma Makalesi • Research Article

Sivil Toplum Örgütlerinin Yapısallaşma Sürecine Profesyonelleşmenin Etkisi

The Impact of Professionalization on the Structuration Process of Civil Society Organizations

Mürsel GÜLER¹

¹ Dr. Arş. Gör., Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mhmurselguler@gmail.com, Orcid Id: 0000-0003-2679-944X

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

Yapısallaşma,
Sivil Toplum Örgütleri,
Profesyonelleşme,

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 07 Aralık 2023
Kabul Tarihi: 31 Temmuz 2024

ARTICLE INFO

Keywords

Structuration,
Civil Society Organizations,
Professionalization,

Article History:

Received: 07 December 2023
Accepted: 31 July 2024

ÖZET

Araştırmanın amacı sivil toplum örgütlerinin kuruluş aşamasından sonra yapısallaşma girdiği yapısallaşma sürecinde profesyonelleşmenin etkisini ortaya koymaktır. Bu kapsamda araştırma evrenini yeni kurulmuş ve tam olarak yapısallaşamamış sivil toplum örgütleri oluşturmaktadır. Araştırma hipotezini test etmek için kuruluş aşamasından itibaren beş yılı geçmemiş bir sivil toplum örgütü araştırma örneklemini olarak seçilmiştir. Hipotezi test etmek için yapısallaşmanın bağımlı, profesyonelleşmenin bağımsız, sivil toplum örgütü üyelerinin yaşlarının ve tecrübelerinin kontrol değişkeni olduğu doğrusal regresyon modeli kurulmuştur. Bulgular neticesinde tecrübe açısından profesyonelleşmede anlamlı bir fark olduğu ve yapısallaşma üzerinde profesyonelleşmenin pozitif etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

The aim of the research is to examine the impact of professionalization during the process of structuration after the establishment phase of non-governmental organizations (NGOs). The study encompasses newly established NGOs that have not fully undergone structuration. To test the hypothesis, a research sample was selected from NGOs that have not exceeded five years since their establishment. A linear regression model was established with structuration as the dependent variable, professionalization as the independent variable, and the ages and experiences of NGO members as control variables. The findings indicate a significant difference in professionalization concerning experience, and it is concluded that professionalization has a positive impact on structuration.

Sivil toplum örgütleri (STK'lar), toplumsal değişimi teşvik etme, belirli bir sorunu ele alma veya bir hizmeti sunma gibi amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren önemli kurumsal yapılar arasında yer almaktadır. Bu örgütler, genellikle toplumsal ihtiyaçları karşılamak ve çeşitli sosyal sorunlara çözümler üretmek üzere kurulmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin başlangıç aşamasından sonra geçirdiği yapısallaşma süreci, örgütlerin büyüklüğü, etkinliği ve sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

Profesyonelleşme süreci, genellikle sivil toplum örgütlerinin daha etkili ve sürdürülebilir olmalarına katkıda bulunabilir. İşte bu sürecin yapılaşmaya etkilebileceği bazı noktalar:

Kurumsal Kapasite Artışı: Profesyonelleşme, örgütlerin kurumsal kapasitelerini artırabilir. Bu, daha etkili programların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi anlamına gelir.

Finansal Yönetimde İyileşme: Profesyonelleşme süreci, örgütlerin finansal yönetim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Daha etkili bütçeleme, kaynak çekme ve mali yönetim uygulamaları, örgütlerin mali sürdürülebilirliklerini artırabilir.

Daha Etkili Program Yönetimi: Profesyonelleşme, programların daha etkili bir şekilde tasarlanmasına, uygulanmasına ve izlenmesine olanak tanır. Bu da örgütlerin hedeflerine ulaşma konusundaki yeteneklerini artırabilir.

İnsan Kaynakları Yönetimi: Profesyonelleşme, örgütlerin insan kaynakları yönetimi konusundaki becerilerini artırabilir. Nitelikli personel çekme, eğitim ve geliştirme programları oluşturma, motivasyonu artırma gibi faktörler, örgüt içindeki performansı iyileştirebilir.

Dış İlişkilerde Güçlenme: Profesyonelleşmiş bir sivil toplum örgütü, diğer paydaşlarla daha etkili bir iletişim kurabilir. Bu, ortaklıklar kurma, bağışçılarla etkili iletişim kurma ve genel olarak örgütün toplum içinde daha fazla tanınmasına olanak tanır.

Bu bağlamda, sivil toplum örgütlerinin yapısal gelişimi üzerinde etkili olan faktörlerin anlaşılması, bu örgütlerin misyonlarına daha etkili bir şekilde hizmet etmelerini sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı, sivil toplum örgütlerinin yapısal evrimi üzerindeki bir faktör olan profesyonelleşmenin, örgütlerin yapılaşma sürecine olan etkisini incelemektir. Profesyonelleşme, örgüt içindeki bilgi, beceri ve yönetim uygulamalarının geliştirilmesini içeren bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma, yeni kurulmuş ve henüz tam olarak yapılandırılmamış sivil toplum örgütlerinde profesyonelleşmenin rolünü anlamak ve bu sürecin örgütlerin evrimsel gelişimi üzerindeki etkilerini ortaya koymak için tasarlanmıştır.

Sivil toplum örgütlerinin yapılaşma sürecinde profesyonelleşmenin örgütsel etkinlik, sürdürülebilirlik ve toplumsal etki üzerindeki etkileri incelenerek, bu sürecin avantajları ve potansiyel zorlukları analiz edilmektedir. Araştırma, sivil toplum örgütlerinin başlangıç aşamasından itibaren beş yılı geçmemiş örnekler üzerinde odaklanacak ve profesyonelleşmenin, örgütlerin yapılaşma sürecinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu anlamak için analitik bir çerçeve sunacaktır. Bu çerçeve, örgüt üyelerinin deneyimi ve yaşının kontrol değişkenleri olarak dikkate alınmasını içerecek ve yapılan analizler sonucunda ortaya çıkacak bulgular, sivil toplum örgütlerinin evrimsel süreçlerini daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.

1. LİTERATÜR TARAMASI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Aslan (2010) araştırmasında Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının yapısını, işleyişini, etkilerini veya toplumdaki rolünü ele almaktadır. Bayhan (2002) araştırmasında Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin gelişmesinde patronajın ve nepotizmin etkisini ortaya koymaktadır. Kurtoğlu (2012) sivil toplum örgütlerinin gelişmesinde hemşeriliğin olumsuz yönlerini ortaya koymaktadır. Özkiraz ve Arslanel (2015) sivil toplum örgütlerinin 1945 – 1960 yılları arasında gelişimini ve nelerden toplumsal olaylardan nasıl etkilendiğini belirtmektedir.

Devecioğlu ve Çoban (2005) spor kulüplerinin sivil toplum örgütü olarak toplumu nasıl etkilediğini incelemektedir. Saatçioğlu (2017) sivil toplum örgütlerinin sosyal medyayı örgüt amacı doğrultusunda nasıl etkili kullanabileceğini incelemiştir. Okutan (2008) araştırmasında kamu kurumlarının kamusal hizmetlerinin sunulmasında sivil toplum örgütlerinin önemli bir etkisi olabileceğini İngiltere örneği üzerinden incelemektedir.

Özel (2011) araştırmasında sivil toplum örgütlerinde sosyal medya kullanımının güven üzerindeki etkilerini inceleyen ampirik bir araştırmaya odaklanmıştır. Heylen, Willems ve Beyers (2020) araştırmasında sivil toplum örgütlerinde profesyonelleşmenin ve üyeliğin etkisini inceleyerek bu örgütler içindeki profesyonelleşmenin dinamiklerine dair bilgiler sunmaktadır.

Mellquist (2022) politika üretiminin dinamiklerine ve sivil toplumda siyasetin profesyonelleşmesine ışık tutarak, profesyonelleşmenin bu kuruluşlardaki politika profesyonelleri arasındaki örgütsel stratejiyi ve rol yönelimini nasıl etkileyebileceğine dair bilgiler sunmaktadır. Bolleyer (2021) ve Mellquist ve Sörbom (2022) araştırmalarında sivil toplum örgütlerinin profesyonelleşme sürecine etki eden faktörleri incelemiştir.

1.1. Yapısallaşma Teorisi

Giddens'e göre (1979, 1984, 1991) sosyal sistem, zaman diliminde aktörlerin eylemleri sonucunda tekrar tekrar oluşturulan bir süreçtir. Bu süreç, sosyal yapıları temel alarak kendi oluşturduğu bir zaman ve mekân boyunca hem bu yapıları hem de toplumu etkilemektedir (Brooks, Atkinson ve Wainwright, 2008 s.454). Grup destek sistemleri ile ilgili bulguları araştırmak ve incelemek için araştırmacılar tarafından kullanılan yapısallaşma teorisi (DeSanctis ve Poole, 1994 s.122), örgüt üyelerinin örgüt amaçları doğrultusunda hareket etmesi için gerekli olan koşulları inceleyen bir yaklaşımdır (Turner, Morris ve Atamenwan, 2019 s.291). Yapısallaşma teorisi örgütlerin nasıl yapıllaştığını ve yapısallaşmanın başarılı ya da başarısız olmasında hangi faktörlerin etkili olduğunu incelemektedir (Furomo, 2006 s.41).

Özellikle sosyal yapılar, teknoloji ve insan etkileşimini anlamak için geliştirilmiş bir teori olan yapısallaşma teorisinin Poole ve DeSanctis (1990) ve DeSanctis ve Poole (1994)'ye göre temel özellikleri şunlardır;

Yineleyici Süreçler: Yapısallaşma teorisi, sosyal yapıların ve teknoloji etkileşiminin yineleyici bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu, insanların zaman içinde ve farklı mekanlarda teknolojiyi kullanırken sosyal yapıları ve bu yapıları oluşturan etkileşimleri sürekli olarak dönüştürdüğünü ifade etmektedir.

İnsan Eylemleri Odaklıdır: Teori, insanların bilinçli eylemleri ve etkileşimleri üzerine odaklanır. Bireylerin teknolojiyi nasıl benimsediği ve bu benimseme sürecinin sosyal yapıları nasıl etkilediği üzerinde durur.

Teknoloji Kullanımının Yaratıcı ve Dönüştürücü Rolü: Yapısallaşma teorisi, teknolojinin sadece bir araç olarak değil, aynı zamanda sosyal yapıları yaratma ve dönüştürme sürecinde etkili bir rol oynadığını öne sürmektedir. İnsanlar teknolojiyi kullanırken toplumsal yapıları etkileyebilmektedir.

Sosyal Yapıların ve Teknolojinin Birbirini Şekillendirmesi: Yapısallaşma teorisi, sosyal yapıların teknolojiyi etkilediği gibi, teknolojinin de sosyal yapıları şekillendirebileceğini belirtmektedir. Bu, teknoloji ve sosyal yapı arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedir.

İlk Tasarım ve Kullanım Arasındaki Farklar: Yapısallaşma teorisi, bir teknolojinin tasarım aşamasındaki kavrayış ile kullanım aşamasındaki gerçek pratikler arasındaki farklara dikkat çekmektedir.

1.2. Sivil Toplum Örgütlerinde Profesyonelleşme

Son yıllarda farklı alanlarda farklı anlamlarda sıklıkla kullanılan meslek sosyolojisi kökenli bir kavram olan profesyonelleşme genel olarak belli bir meslek dalının özelliklerini ifade etmektedir (Holtz - Bacha, 2015 s.1). Bu tanımdan hareketle profesyonelleşmenin genel olarak mesleklerin profesyonelleştiği süreci ifade ettiği söylenebilmektedir. Wilensky'ye göre süreç uzmanlaşma, akademikleşme, mesleki kuruluşların kurulması, lisanslama ve mesleki standartların gelişmesi gibi belli aşamalardan oluştuğunu belirterek otonom uzmanlığın ve ideal hizmet kalitesinin önemini vurgulamaktadır.

Wilensky tarafından mesleklerde uzmanlaşmanın genel hatlarıyla nasıl olduğu ele alındıktan sonra DiMaggio ve Powell (1983) kurumların nasıl ortaya çıktığını, nasıl değişebileceğini ve dış etkenlerin kurumları nasıl etkilediğini inceleyerek örgütlerin profesyonelleşmesi konusundaki çalışmalarının öncüsü olmuştur. Örgütlerde profesyonelleşme, bireylerin belirli bir alanda uzmanlaşması ve bu alandaki becerilerini artırarak, kurumsal hedeflere daha etkin bir şekilde katkıda bulunmalarını ifade etmektedir. Bu süreç, genellikle eğitimi, deneyim kazanma, belirli bir uzmanlık alanında gelişim ve kurumsal standartlara uyum gibi faktörlere dayanmaktadır. Profesyonelleşme, örgüt içinde daha yüksek düzeyde uzmanlık ve etkinlik sağlamayı amaçlamaktadır.

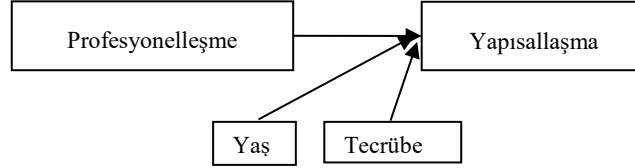
Sivil toplum örgütlerinin profesyonelleşmesi, çeşitli disiplinlerdeki araştırmalara konu olan çok yönlü bir süreçtir (Eikenberry ve Kluver, 2004 s.133). Hayırseverliğin rasyonelleşmesine ve profesyonelliğin rolüne ışık tutarak kar amacı gütmeyen sektördeki profesyonelliğin etkilerini araştıran Hwang ve Powell (2009) kar amacı gütmeyen sektörün piyasalaştırılmasının sivil topluma getirdiği riskleri vurgulayarak demokrasi ve vatandaşlık üzerindeki potansiyel etkisini vurgulamaktadır. Birçok akademik araştırmacının ortak endişesi sivil toplum örgütlerinin belirli bir büyüklüğe ulaştığında, profesyonellerin kontrolü ele geçirmesi ve üye statüsünün daha sonra örgüt içinde finansal bağışçılara dönüşerek sınırlı etkiye sahip hale gelmesidir (Maier, Meyer ve Steunbereithner, 2016 s.66). Michels'e göre güç genellikle kendi çıkarlarını ön plana alan liderlerin elinde

yoğunlaşır ve bu durumda büyük örgütlerde liderlik, genellikle üyelerin etkisinin azaldığı ve karar alma süreçlerinin elit bir azınlık tarafından kontrol edildiği bir yapıya evrilebilmektedir (Michels, 1915 s.72). Bu olumsuz durumun etkisini en aza indirmede sivil toplum örgütünün profesyonelleşmesi büyük önem arz etmektedir (Heylen, Willems ve Beyers 2020 s.1235).

Sivil toplum örgütlerinde profesyonelleşmeyi engelleyen faktörler gönüllüler ile yöneticiler arasındaki çatışma (Mellquist, 2022: 138), sivil toplum örgütünün siyasetle çok ilişki kurması (Bolleyer, 2021 s.496), üye katılımı, yönetimsel gerilimler, siyasi katılım ve kuruluşlar içindeki çatışmalar (Mellquist ve Sörbom, 2022 s.265) olarak sıralanabilmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE MODELİ

Araştırmanın amacı kişilerin sivil toplum örgütlerinin yapılaşma düzeyine yönelik algılarında örgütün profesyonelleşme düzeyinin etkisini ortaya koymaktır. Konuya ilişkin olarak Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 19.04.2022 tarih ve 103179 sayılı kararı ile “Etik Kurul Belgesi” alınmıştır. Araştırma amacına uygun olarak yapılaşmanın incelenmesi için kuruluş süresi üzerinden 5 yıl geçmemiş bir sivil toplum örgütü araştırma örnekleme olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılaşma algısı bağımlı değişken profesyonelleşme bağımsız değişken, yaş ve tecrübe kontrol değişkeni olarak belirlenmiştir. Yapılaşma için Chin, Gopal ve Salisbury (1999) tarafından geliştirilen 11 ifadeli Yapılaşma Algısı Ölçeği, profesyonelleşme için Yağcı (2014)’nın geliştirdiği 6 ifadeden oluşan Profesyonelleşme Ölçeği kullanılmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Şekil 1 ile araştırma modeli gösterilmektedir. Yapılaşma bağımlı, profesyonelleşme bağımsız, yaş ve tecrübe kontrol değişkeni olarak araştırmaya dahil edilmiştir.

Profesyonelleşmenin sivil toplum kuruluşlarının yapısal gelişimine etkisi, kurumsal rasyonelleşme, stratejik planlama, bağımsız mali denetim gibi çeşitli faktörlerden etkilenen çok yönlü bir konudur (Hwang ve Powell, 2009 s.269). Bu durum sivil toplum örgütlerinde daha yapılandırılmış ve profesyonel uygulamalara doğru değişimi vurgulamaktadır. Gutheil ve Koch (2023), sivil toplum örgütleri içindeki yöneticilik etkilerini ele alarak, uyarlanabilir yönetim gündeminin politik unsurlardan arındırılmasını, yani depolitizasyonunu ve bunun sivil toplum örgütlerinin örgütsel yapısı üzerindeki etkilerini tartışmaktadır. Bu durum, sivil toplum kuruluşlarında profesyonelleşme sürecinin, örgütsel yapı ve yönetim yaklaşımlarında önemli değişikliklere neden olabileceğini düşündürmektedir. Formun Üstü Uphoff ve Krishna (2004) sivil toplum ile kamu sektörü kurumları arasındaki ilişkiyi inceleyerek bu ilişkinin sıfır toplamlı bir oyun olmadığını vurgulayarak sivil toplum kuruluşlarının profesyonelleşmesinin kamu sektörü kurumlarını etkileyebileceğini ve onlardan etkilenebileceğini belirtmektedir. Sivil toplum örgütlerine yeni katılan üyeler bilgi ve tecrübelerini örgütle paylaşarak örgütün profesyonelleşmesine katkıda bulunabilmektedir (Bolleyer ve Correa, 2020 s.533). Yeni üyelerin özellikle yeni kuruluş aşamasındaki örgütlere yapılaşmaya destek olacaktır (Heylen, Willems ve Beyers, 2020 s.1227). Buradan hareketle;

H1= Sivil toplum örgütlerinin yapılaşma sürecine profesyonelleşmenin olumlu etkisi bulunmaktadır.

3. BULGULAR

Araştırma hipotezini test etmeden önce katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir. Öncelikle araştırmaya katılanların demografik açıdan profesyonelleşme ve yapılaşma algılarının farklılaşma düzeyleri incelenecektir.

Tablo 1. Yapılaşma İçin Faktör Analizi

Yapılaşma	Faktör Yüğü
yl	0,694

y2	0,667
y3	0,828
y4	0,833
y5	0,887
y6	0,650
y7	0,818
y8	0,778
y9	0,837
y10	0,780
y11	0,822

Tablo 1 ile yapılaşma ölçeği için faktör analizi sonuçları gösterilmektedir. 11 ifadeden oluşan ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve ifadelerin faktör yüklerinin kabul edilir sınırlar dahilinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Profesyonelleşme İçin Faktör Analizi

Profesyonelleşme	Faktör Yüğü
p1	0,805
p2	0,715
p4	0,909
p5	0,875
p6	0,901

Tablo 2 ile profesyonelleşme ölçeği için faktör analizi sonuçları gösterilmektedir. 6 ifadeden oluşan ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve ifadelerin faktör yüklerinin kabul edilir sınırlar dahilinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Profesyonelleşme ve Yapılaşma İçin Güvenirlik Analizi

Faktör	İfade Sayısı	Cronbach's Alpha
Yapılaşma	11	0,78
Profesyonelleşme	6	0,92

Tablo 3 ile yapılaşma ve profesyonelleşme ölçekleri için güvenirlik analizleri sonuçları gösterilmiştir. Yapılaşma ve profesyonelleşmenin güvenirlikleri kabul edilebilir sınırlar içindedir.

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tecrübe	Cinsiyet	30 ve altı	30 - 40 arası	41 ve üzeri	Toplam
4 yıl ve altı	Erkek	32	10	1	43
	Kadın	16	14	2	32
5 - 10 yıl arası	Erkek	6	42	9	57
	Kadın	1	30	3	34
11 yıl ve üzeri	Erkek	5	4	43	52
	Kadın	1	4	30	35

Tablo 4 ile katılımcıların demografik özellikleri gösterilmektedir. Sivil toplum örgütlerinde 4 yıl ve altı, 5 – 10 yıl arası, 11 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olan kişilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Fark Testleri

Faktör	Cinsiyet	N	Ortalama	sig
Profesyonelleşme	Erkek	152	3,6371	0,74
	Kadın	101	3,5974	
Yapılaşma	Erkek	152	3,7664	0,93
	Kadın	101	3,7607	

Tablo 5 ile cinsiyete göre yapılaşma ve profesyonelleşme algılarının ortalamaları gösterilmektedir. Kadınların profesyonelleşme algılarının ortalaması 3,6, erkeklerin 3,64; kadınların yapılaşma algıları ortalamaları 3,77, erkeklerin 3,77'dir. İstatistiksel olarak bu farklar anlamlı değildir.

Tablo 6. Yaşa Göre Fark Testleri

Faktör	Yaş	N	Ortalama	sig
Profesyonelleşme	30 ve altı	61	3,4536	0,79
	30 - 40 arası	104	3,5801	
	41 ve üzeri	88	3,786	
Yapılaşma	30 ve altı	61	3,7596	0,61
	30 - 40 arası	104	3,7228	

41 ve üzeri	88	3,8163
-------------	----	--------

Tablo 6 ile yaşa göre profesyonelleşme ve yapısallaşma algılarının ortalamaları gösterilmektedir. %95 güven aralığında yaşa göre profesyonelleşme ve yapısallaşma algılarında fark yoktur.

Tablo 7. Tecrübeye Göre Fark Testleri

Faktör	Tecrübe	N	Ortalama	sig
Profesyonelleşme	4 yıl ve altı	75	3,4156	0,04
	5 - 10 yıl arası	91	3,6685	
	11 yıl ve üzeri	87	3,749	
Yapısallaşma	4 yıl ve altı	75	3,6822	0,338
	5 - 10 yıl arası	91	3,7637	
	11 yıl ve üzeri	87	3,8352	

Tablo 7 ile tecrübeye göre profesyonelleşme ve yapısallaşma algılarının ortalaması gösterilmektedir. % 95 güven aralığında katılımcıların tecrübeleri açısından profesyonelleşme algılarında anlamlı fark olduğu ve farklılaşma algılarında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Tecrübenin artmasıyla beraber sivil toplum örgütünde süreçlerin daha profesyonel ilerlediğine yönelik algının da arttığı görülmektedir. Katılımcıların mevcut sivil toplum örgütünden önce faaliyette bulunduğu sivil toplum örgütlerinin faaliyet düzeylerinin bunda etkili olması muhtemeldir.

Tablo 8. Değişkenler İçin Regresyon Modeli

Değişkenler	Regresyon 1	Regresyon 2
Kontrol Değişkenleri	B	B
Yaş	-0,051	-0,096
Tecrübe	0,112*	0,067
Bağımsız Değişken		
Profesyonelleşme		0,459*
sig	0,04	0
R	0,102	0,642
R ²	0,01	0,412
R ² Değişimi		0,23
*p<0,05		
Bağımlı Değişken: Yapısallaşma		

Tablo 8 ile araştırma hipotezinin kabul edildiği; birinci modele kontrol değişkeni olarak eklenen tecrübenin katılımcıların yapısallaşma algısı üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. İkinci modele bağımsız değişken olarak profesyonelleşmenin eklenmesiyle % 95 güven aralığında modelin yapısallaşmayı açıklama gücünün ($R^2=0,41$) arttığı, tecrübenin etkisini kaybettiği ve yapısallaşma algısı üzerinde katılımcıların profesyonelleşme algısının etkisi olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ

Sivil toplum örgütlerinin tarihsel süreçleri incelendiğinde Osmanlı döneminden itibaren vakıfların kamusal hizmetler sunarak sivil toplumun önemli bir parçası haline geldiği görülmektedir (Kaymaz, 2022 s.146). Vakıfların gönüllülük esasına dayalı faaliyet göstermeleri, günümüz sivil toplum örgütlerinin sosyal politika alanındaki rolleri ile benzerlik göstermektedir. Bu durum sivil toplum örgütlerinin toplumsal ihtiyaçlara yanıt verme ve sosyal değişimde etkin rol oynama potansiyeline sahip olduklarını göstermektedir.

Sivil toplum örgütlerinin güçlenmesi ve yapılanmalarının etkinliği, ulusal ve uluslararası düzeydeki ilişkileri de etkilemektedir. Örneğin, küresel sivil toplum örgütleri ulusal sınırların ötesinde faaliyet göstererek ortak hedefler doğrultusunda çalışmaktadırlar (Topçuoğlu, 2023 s.154). Bu durum, sivil toplumun uluslararası alanda da etkili bir aktör haline gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca, sivil toplum örgütlerinin ulus devletlerle ilişkisi de önemli bir araştırma konusudur. Ulus devletlerin homojenleşmeyi esas alan yapısında, sivil toplumun özerkliğini koruma ve etkili bir şekilde faaliyet gösterme potansiyeli üzerine yapılan çalışmalar, sivil toplumun devletlerle olan ilişkisini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır (Yeşilyurt, 2020 s.23).

Yeni kurulmuş olan bir örgütün yapısallaşma sürecini tamamlarken profesyonelleşme düzeyinin etkisini ortaya koymayı amaçlayan araştırmada örneklem olarak sivil toplum örgütü seçilmiştir. Faaliyetlerini uzun süreli gerçekleştirebilmeyi hedefleyen örgütlerin sistemli çalışabilmesi büyük öneme sahiptir. Sivil toplum örgütleri de faaliyetlerini çoğunlukla gönüllüler üzerinden yürüttükleri için yapısallaşma sürecini bir an önce tamamlamaları gerekmektedir. Yapısallaşma sürecinin

tamamlanması için süreçlerin profesyonel olarak yapılabilmesi gerekmektedir. Sivil toplum örgütlerinde faaliyetlerin profesyonel düzeyde yapılması hem ömürlerini uzatacak hem de amaca ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Bu kapsamda Bolleyer ve Correa (2020) tarafından da ifade edildiği gibi sivil toplum örgütlerinde üyelerin sahip oldukları tecrübe düzeyinin örgütün profesyonelleşme sürecine katkısı bulunmaktadır.

Teknolojinin organizasyonel süreçler ve yapılar üzerindeki etkisini incelemek için bir merceğe sağlayan yapılaşma kuramı teknolojinin bir kuruluş içindeki bireylerin eylemlerini ve etkileşimlerini nasıl şekillendirdiğini vurgulayarak, teknoloji ve kurumsal uygulamalar arasındaki dinamik etkileşimi vurgulamaktadır. Yapılaşma, yeni kurulan sivil toplum kuruluşlarına uygulandığında, teknolojinin benimsenmesi ve kullanımının yanı sıra kuruluş içindeki bireylerin etkileşimleri ve uygulamalarının kuruluşun yapısal gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için bir çerçeve sunar. Teknolojinin yeni kurulan sivil toplum kuruluşlarının iç dinamiklerini, karar alma süreçlerini ve organizasyonel yapılarını nasıl etkilediğine ışık tutabilir. AST, teknoloji ve kurumsal uygulamalar arasındaki karşılıklı ilişkiyi inceleyerek, teknoloji adaptasyonunun ve kullanımının yeni kurulan sivil toplum kuruluşlarının yapısal evrimine nasıl katkıda bulunduğuna dair incelikli bir anlayış sağlayabilir. Ayrıca, bu kuruluşların oluşum aşamalarındaki teknolojik gelişmelerin sunduğu zorluklar ve fırsatlarla nasıl başa çıktıkları konusunda da fikir verebilir. Yapılaşma örgütlerin teknolojik değişimlere ayak uydurma konusunda karşılaştıkları zorlukları incelemektedir (DeSanctis ve Poole, 1994 s.122). Bu kapsamda profesyonelleşme vasıtasıyla bu uyum daha kısa sürede gerçekleşecektir. Sınırlı kaynaklara sahip küçük ve genç örgütler, eğer profesyonelleştirilmiş bir yapıya ve üyelik katılımı için yeterli süreçlere sahip olurlarsa, hayatta kalma şansları artacaktır (Heylen, Willems ve Beyers, 2020 s.1262). Özellikle yeni kurulmuş sivil toplum örgütlerinde profesyonelleşmenin yapılaşma gibi zor süreçlere önemli destekler sunduğu görülmektedir.

Sivil toplum örgütlerinin yapılaşma sürecine profesyonelleşmenin etkisini ele alırken, özellikle küresel ve yerel politika yapım ve karar alma süreçlerindeki rolü önemlidir. Devlet mekanizmasının yetersiz kaldığı veya yetenek eksikliği yaşandığı alanlarda sivil toplum kuruluşları (STK'lar), toplumsal gelişime katkı sağlamıştır (Olçar, 2023 s.44). Bu bağlamda, "sivil", "sivil toplum" ve "sivil toplum kurumu" kavramlarının tarihsel ve teorik perspektiften incelenmesi, örgütlenmenin önemini vurgulayacaktır. STK'ların işlev alanlarının çeşitliliği, kâr amacı gütmemeleri ve gönüllülük esasına dayanan özellikleri, bireysel özgürlüklere de katkı sağlayabilir. Aynı zamanda, daha demokratik karar verme süreçleri ve ulusal/küresel refahın dengeli dağılımı için STK'ların kurumsal rolünün artabileceği ve politika üretiminin işbirlikçi ağ benzeri müzakere ve pazarlık türlerine yönelebileceği değerlendirilmektedir (Olçar, 2023 s.47).

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 19.04.2022 tarih ve 103179 sayılı kararı ile "Etik Kurul Belgesi" alınmıştır.

Yazar Katkıları: Yazar çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aslan, S. (2010). Türkiye'de sivil toplum. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31), 260-283.
- Bayhan, V. (2002). Demokrasi ve sivil toplum örgütlerinin engelleri: Patronaj ve nepotizm. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 1-13.
- Bolleyer, N. & Correa, P. (2020). Member influence and involvement in civil society organizations: a resource dependency perspective on groups and parties. *Political Studies*, 70(2), 519-540. <https://doi.org/10.1177/0032321720968018>
- Bolleyer, N. (2021). Civil society – politically engaged member-serving? a governance perspective. *European Union Politics*, 22(3), 495-520. <https://doi.org/10.1177/14651165211000439>
- Brooks, L., Atkinson, C., & Wainwright, D. (2008). Adapting structuration theory to understand the role of reflexivity: Problematization, clinical audit and information systems. *International Journal of Information Management*, 28(6), 453-460.
- Chin, W. W., Gopal, A., & Salisbury, W. D. (1997). Advancing the theory of adaptive structuration: The development of a scale to measure faithfulness of appropriation. *Information Systems Research*, 8(4), 342-367.
- DeSanctis, G., & Poole, M. S. (1994). Capturing the complexity in advanced technology use: Adaptive structuration theory. *Organization Science*, 5(2), 121-147.
- Devecioğlu, S., & Çoban, B. (2005). Spor kulüplerinin sivil toplum örgütü olarak toplumsal işlevi. *Siyaset ve Toplum Dergisi*, 2005(3), 181-191.

- Eikenberry, A. M., & Kluver, J. D. (2004). The marketization of the nonprofit sector: Civil society at risk?. *Public administration review*, 64(2), 132-140.
- Furomo, K & Melcher, A (2006) The importance of social structures in implementing ERP systems: a case study of using adaptive structuration theory. *J Inf Technol Case Appl Res* 8(2):39-58
- Giddens, A. (1979). *Central problems in social theory*. Basingstoke, UK: Macmillan.
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Polity in association with Blackwell
- Gutheil, L., & Koch, D. J. (2023). Civil society organizations and managerialism: On the depoliticization of the adaptive management agenda. *Development Policy Review*, 41(1), e12630.
- Heylen, F., Willems, E., & Beyers, J. (2020). Do professionals take over? professionalisation and membership influence in civil society organisations. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 31(6), 1226-1238. <https://doi.org/10.1007/s11266-020-00214-9>
- Holtz-Bacha, C. (2015). Professionalization. *The International Encyclopedia Of Political Communication*, 1-7.
- Hwang, H. & Powell, W. W. (2009). The rationalization of charity: the influences of professionalism in the nonprofit sector. *Administrative Science Quarterly*, 54(2), 268-298. <https://doi.org/10.2189/asqu.2009.54.2.268>
- Kaymaz, Y. S. (2022). Osmanlı devleti'nde sivil topluma ilişkin bir değerlendirme. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 132(260), 143-158. <https://doi.org/10.55773/tda.1089762>
- Kurtoğlu, A. (2012). Siyasal örgütler ve sivil toplum örgütleri bağlamında hemşehricilik ve kollamacılık. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(01), 141-169.
- Maier, F., Meyer, M., & Steunbereithner, M. (2016). Nonprofit organizations becoming business-like: A systematic review. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1), 64-86.
- Mellquist, J. (2022). Role orientation and organizational strategy among policy professionals in civil society. *Interest Groups & Advocacy*, 11(1), 136-156. <https://doi.org/10.1057/s41309-021-00147-8>
- Mellquist, J., & Sörbom, A. (2022). Policy professionals in civil society organizations: Organizational hypocrisy and the myth of member centrality. *Sociologisk Forskning*, 59(4), 363-386.
- Michels, R. (1915). *Political parties: A sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy*. Illinois: The Free Press.
- Okutan, E. (2008). Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin gelişmiş işbirliği: İngiltere örneği. *Sayıştay Dergisi*, (71), 91-108.
- Olçar, K. (2023). Sivil Toplum Örgütlerinin Kavramsal ve Tarihsel Gelişimi. *İzlek Akademik Dergi*, 5(2), 42-57. <https://doi.org/10.53804/izlek.1381408>
- Özel, A. P. (2011). Sosyal medya ve güven: hükümet, sivil toplum örgütleri ve ticari kuruluşlara yönelik ampirik bir araştırma. *Academic Journal of Information Technology*, 2(4), 1-31.
- Özkerem, A., & Arslanel, M. N. (2015). Türkiye'de 1945-1960 döneminde sivil toplum örgütlerinin varlığı meselesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 21-42.
- Poole, M. S., & DeSanctis, G. (1990). Understanding the use of group decision support systems: The theory of adaptive structuration. In J. Fulk & C. Steinfield (Eds.), *In Organizations and communication technology* (pp. 173-193). Sage Publications.
- Saatçioğlu, E. (2017). Sivil toplum örgütlerinin sosyal medya kullanımları: Greenpeace Türkiye facebook sayfası örneği. *Selçuk İletişim*, 10(1), 158-187.
- Topçuoğlu, E. (2023). Güçlü ve köklü bir 'sivil' toplum bastırılabilir mi?. *Bingöl Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 151 – 178 <https://doi.org/10.33399/biibfad.1253255>
- Turner, J. R., Morris, M., & Atamenwan, I. (2019). A theoretical literature review on adaptive structuration theory as its relevance to human resource development. *Advances in Developing Human Resources*, 21(3), 289-302.
- Uphoff, N. & Krishna, A. (2004). Civil society and public sector institutions: more than a zero-sum relationship. *Public Administration and Development*, 24(4), 357-372. <https://doi.org/10.1002/pad.313>
- Wilensky, H. L. (1964). The professionalization of everyone?. *American journal of sociology*, 70(2), 137-158.
- Yağcı, E. (2014). *Konaklama işletmelerinde kurumsallaşmanın iş yaşam dengesi aracılığıyla tükenmişlik düzeyine etkisi: beş yıldızlı otel genel müdürleri üzerine bir uygulama*, (Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Antalya), <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Yeşilyurt, Y. (2020). Sivil toplum ve ulus devlet. *Toplum Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2020(6), 20-37. <https://doi.org/10.48131/jscs.822256>